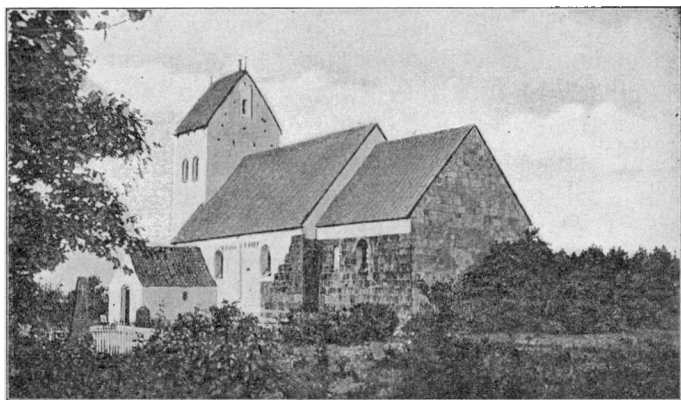

Alslev og Hostrup Kirker.

Af Lærer H. P. H. Novrup, Alslev.

ALSLEV KIRKE hører til de Kirker, der er byggede i den Tid, da man — især i det sydvestlige Jylland — gik over fra Kampesten til Tufsten som Bygningsmateriale. Kirkens Alder kan derfor henføres til

ALSLEV KIRKE.

Valdemar Sejrs Tid. Dog er der noget, der kunde tyde paa, at Koret eller Lavkirken er noget ældre. Fodstenene er nemlig forskelligt tilhuggede, og Lavkirken er udelukkende opført af store Kvadre af Kampesten og mangler Apsis. Det ligger nær at antage, at Koret, som det først byggede, er bleven benyttet som Kirke i en Aarrække. Den østlige — og formodentlig først byggede — Del af Højkirken er ogsaa af Kampestenkvadre; men alt det øvrige er Tuf. Der er ogsaa en Mulighed for, at det har kne-

bet med at faa store Kampestene nok i den nærmeste Omegn; thi Vestjylland er ikke særlig rigt paa Sten. Tufsten er en vulkansk Stenart, som med Skib hentedes fra de rinske Skiferbjærge.

Paa den søndre Mur findes 9 simplere Tufstensbuer, hvorimod der paa den nordre Mur er sammenslyngede Buer, hvorved 23 Spidsbuer fremkommer.

Taarnet har Fodstykke af Kampesten, men er ellers opført af Munkesten. I Taarnhvælvingen er en Alterfordybning, der tyder paa, at Taarnet er opført i den katolske Tid. Taarnet er uden Spir og forsynet med Sadeltag. Saavel Kirken som Taarnet er tækket med Blyplader. I 1908 blev Kirkens Tag og Tømmer taget ned. Tømmeret blev afrettet og istandsat, og Blypladerne omstøbtes. Da det gamle Bly nedtoges, fandt man en Plade med Aarstallet 1753 og en anden Plade med 1787. Dette Aar fik Sydsiden af Højkirken nyt Blytag, og det bedste af det gamle blev lagt om paa den nordre Side. Det ligger nær at antage, at Kirkens Tag er bleven delvis fornyet i 1753, da der næppe er støbt Plader med Aarstal, naar det kun har været en Udbedring af Taget. Dette viser altsaa, at et Blytag kan ligge i ca. 150 Aar.

Paa den nordre Mur er der tydelige Spor af en Dør — Kvindernes Dør. Her findes ikke noget, der kan tyde paa et Vaabenhus, hvilket jo heller ikke behøvedes, da Kvinderne ikke bar Vaaben. Denne Dør har i umindelige Tider været tilmuret. Ligeledes har de oprindelige Vinduer, der har udhugne Søjler i Kampestensindfatninger, i den nordre Mur været tilmurede, men de to i Højkirken blev aabnede i Aaret 1900. De er baade lave og smalle, og saaledes har sagtens alle Vinduer været oprindelig. Der er saa

kommen en Tid, da man har krævet mere Lys, og saa er Vinduerne mod Syd gjort baade højere og bredere. I 1908 blev de gamle Vinduer af Træ erstattede af nye Malmkarme med blyindfattede Ruder. Med Undtagelse af Vinduet i Taarnet — indsat 1868 — er alle Ruder nu blyindfattede.

Et Par Vinduer mod Nord og et mod Syd paa Lavkirken findes endnu tilmurede, da Hvælvingernes Buer gaar ned for dem, hvilket er et Bevis paa, at Hvælvingerne ikke hører med til Kirken oprindelig. Paa en af Kvadrene i den nordre Sidemur er indhugget et Kors, der dog minder noget om et af et Sværd gennemstukket Hjerte.

Paa den vestre Side af Taarnet staar der:

S. J. S. Anno 1715,
H.

Kirkeejerens Navn, Skipper Søren Jessen af Hjerting.

Paa den søndre Side staar: K. A. S. B. 1752, som formodentlig er Søren Jessens Enkes Navn: Karen Abrahams Brockmann, der solgte Kirken 1751.

Kirkens østre Gavl er noget vansiret af indmurede røde Mursten; da der tillige her findes en rundbuet Kampesten, maa man formode, at der i Gavlen oprindelig har været et eller flere Vinduer.

Vaabenhuset blev i 1871 forsynet med Tøndehvælving. Blytaget erstattedes 1786 med røde Tagsten.

Kirken indvendig.

Hele Kirken er hvælvet. Koret bestaar af en, Skibet af to Hvælvinger, endelig er Kirken forlænget med en spidsbuet Taarnhvælving som Indgang. Paa Korets østre Væg er ligeledes en Spidsbue, som bærer Korhvælvingen. Alle de øvrige Buer er Rundbuer.

Koret.

I den nordre Væg er indmuret en mærkelig Marmorsten af ca. 1 Alens Højde. 1872 kasseredes den gamle Altertavle, der stammede fra 1721, og som var opsat af Kirkens daværende Ejer, Skipper Søren Jessen af Hjerting. Tavlen forestillede den hellige Nadveres Indstiftelse med Indstiftelsesordene, tillige fandtes Kirkeejers Navn. Billederne var uden kunstnerisk Værdi, og adskillige af Figurerne nærmest grimme, saa Tavlen ikke var til nogen særlig Pryd for Kirken. En ny Altertavle er ikke senere bleven opstillet; men et stort forgyldt Kors pryder Alteret. Kirkens ældste Kalk og Disk (af Sølv) er skænket af Dronning Margrethe, og i Følge Indberetning til Ole Worm 1639 stod der paa Disken: „Dominæ Margaretæ, reginæ Daniæ, Sueciæ et Noruegiæ memoria“, det vil sige: Minde om Margrethe, Dronning i Danmark, Sverige og Norge. I Begyndelsen af det attende Aarhundrede blev Kalken og Disken omlavet, og nu bruges de til at berette syge med. Under Foden paa Kalken staar indgravet S. I. H. = Søren Jessen, Hjerting.

Kalken og Disken, som nu bruges, er ogsaa af Sølv og skænket af Jørgen Munk og Dorete Pedersdatter til Visselbjerg 9. Oktbr. 1579. Paa Kalken er indgravet: „Denne Kalk og Disk lodt ærlige og velbørdige Mand Jørgen Munck og Frue Dorete Pedersdatter bekoste til Alsløf Kierke, som kom fra Hviselbiere dend 9. Oktober anno domini 1579.“ Tillige er udstukket begges Vaabner med Bogstaverne J. M. og D. P. Under Foden staar: „Veier dene Kalk ien Lot et halfiersenthieve LXXI.“

Inden i Disken staar: „Denne Kalck og Disk lodt erlige og velbørdige Mand Jørgen Munck og Frue

Dorete Pedersdater bekoste til Alsløvf Kierck som kom fra Hveselbiere Anno 1579.“ Ogsaa her findes deres Vaabner med Forbogstaver. Under Disken staar med gamle Munkebogstaver: „Agnus posko[?] dei iam miserere mei.“¹

Kalken og Disken var allerede forgyldte i Aaret 1765; i 1892 blev de opforgyldte igen. Begge Genstande er overordentlig smukt Arbejde.

Det nuværende Knæfald i Hestekoform stammer fra 1878. Døbefonten er af Granit uden særlige Prydelser. Døbefadet af Messing anskaffedes i 1883. Ved den nordre Side af Alteret har forhen været indrettet et lille Skriftekammer; her under ligger Sognepræsten David Jørgensen Fogh begravet (1720). Over Knæfaldet hænger en smuk Lysekrone, som er ophængt af Hr. Henrich Brucktorff som Paaskønnelse for et Barns Begravelse i Kirken.

Paa den nordre Væg findes opslagen et Egebræt med en lille Krone. Paa Kronen staar der: „Erlig og velbyrd. Mand Hans Munck hans Færne og Mørne Vaben.“ Og paa Brættet er malet 16 Vaabenskjolde, hvorunder der staar: „di Giøer Vaben, di Reckenberg Vaben, di Ulftænder Vaben, di Rosenkrands Vaben, di Høyer Vaben. Hans Munckes Mørne, Hans Munckes Færne, Hr. Sti Munck, di Emicksønner Vaben, di Breider Vaben, di Spender Vaben, di Rosenspær Vaben, di Saltenser Vaben, di Jullinger Vaben.“

Om denne „Egedelle“ skriver Pastor Abr. Jessen i sin Liber daticus 1765: „Forbemte Inskription og Vaabner ere saa vel afsatte, at de staar endnu aldeles kendelige uden nogen synderlig Mangel enten paa Farven eller Forgyldningen, som de ikke kunde være over 40 Aar, da de dog efter nøjeste Undersøgning

¹ „Guds Paaskelam, forbarm dig over mig.“

er over 160 Aar.“ Nu er der atter gaaet omtrent 160 Aar, siden Pastor Abr. Jessen skrev dette, og atter maa man forundres over, saa vel Vaabnerne som Inskriptionen endnu er bevaret.

Dette Bræt har til Aar 1900 haft sin Plads paa den nordre Væg i første Hvælving i Højkirken; men ved den Tid blev et Par Vinduer genaabnet der, hvorfor det maatte flyttes til Koret.

Under Alteret findes en muret Gravhvælving, hvortil Indgangen nu er tillukket. En Messingplade i Kor-dørens nordre Side giver herom følgende Beretning:

„Herudi Alslef Kirke under Altergulvet legger be-graven og hviler dend fra dette timelige og jordiske nu til det himmelske Herligheds ævige Rige forflyttede Velædle og Velbyrdige Mand Friderich Lytzow til Vis-selberg, forudm velfortiente Førstelig Hofmester til Synderborg, med sin anden velædle og Velbr. Frue Dorothea von Ahlefeld sampt 4 af deres k. og velbr. Børn, nemlig: een Søn og tree Døttre, som alle for deres Sl. Fader ved Døden ere bortsovede og her be-graven. Men dend Sl. Mand udi dette sit Hvile-Sted nedsat dend 22. Apr. 1680, efterat hand hafde levet udi denne jammerdal 61 Aar 4 Maaneder og 3 Dage og fra Barns Been af sig beflitted Gud over alle Ting at elske, frygte og tiene. Dernest og sit gandske Liv og Levnet med ære, troefasthed og Redelighed saa velsom meget Christelig, fornuftig og vel udi 3de sine Ægteskaber at fremdrage. Desligeste efter sin For-mue til rette at forhielpe og gavmild sig imod fattige at betee, hvilket Hannem altsammen med Sandhed og største Berømmelse kand eftersiiges. Saa Sielen nu er i Guds Haand, hvor ingen Piine rører hende, men Legemet hviler udi Støvet, indtil Guds Børns herlige

Aabenbarelse, hvor da Gud skal opvække Dem til evig Glæde og Herlighed. Og eftersom den Welbr. Sl. Mand har været begierendes, at Døren til Graven maatte tilmuures og Døren dertil stoppe med Jord efter ham, formedelst der var ingen Rum til fleere Liig, der need at sette. Da haver hans efterladte høyledrøvede Enke og Velbr. Frue, Frue Mette Krabbe til Nørholm, ladet denne Tavle opsette til alles og enhvers Efterretning af dette, som nu er sagt, bedendes derhos venligen, at hvo som denne Gaard nogen Tiid ejer, hvo dend være kand, vilde ej tage sig dennem denne Synd til disse velædle Liig at forflytte fra deres rette hvile-Stæd og Plads, som de nu staar paa, saafremt de ikke vil forvente dennem Guds Strav udi alt, hvis de efter denne Dag tager dennem fore, som de visseligen ikke undgaar, dersom nogen herimod gjør, som dog ej formodes oprigtige Guds Børn skulle ville besmitte dermed deres Samvittigheder. Og er denne Tavle opsat dend Aar 1682.

Mette Krabbe Sl. Friderich Lytzows.“

Skibet.

I Højkirken eller Skibet staar den smukt udskaarne Prædikestol i det sydøstlige Hjørne. Indtil for ca. 50 Aar siden stod den tværs over i Kordøren. Den har følgende Indskrift: „Beati, qvi audiunt verbum domini et puro corde custodiunt.“¹

Over Prædikestolen har der indtil 1906 hængt en udskaaren Krone eller Lydhimmel, der bar følgende Indskrift: „Verbum autem domini manet in æternum. Es. 40.“² Ved Opgangen til Prædikestolen hænger et Krucifiks, som for faa Aar siden er skænket af Sogne-

¹ „Salige de, der hører Herrens Ord og bevarer det i et rent Hjerte.“

² „Men Herrens Ord bliver til evig Tid. Jeseja 40.“

foged, Gaardejer Chr. Lund af Vibeke. Under Prædikestolen hænger den gamle Kirkenøgle og Daniel Rantzaus Kaarde, Ejer af Visselberg, døde 1726 og ligger begravet i Kirken. I Muren Nord for Kordøren findes en nu overkalket Stentavle, hvorpaa der staar:

„En 10 Aars Rector i Ringkiøbing. En 47 Aars Præst i disse Sogner. En 10 Aars Provst i dette Herred. En 32 Aars Ægtemand. En 10 Aars Encke Mand. Mag. Hans Friis, fød i Riibe d. 4de October 1685, Død i Alslef d. 28. April 1763, med sin kiære Ægtefælle, Mad. Maren Agerholm, fød i Ringkiøbing d. 1. Juli 1693, Død i Alslef d. 21. Juli 1753. Begge uden Livs Arvinger, hviiler her nedenfor. De levede i Herren. Døde i Herren. Og ere nu med Herren altid. Saaledes til Christelig Amindelse skyldigst erindret af Abraham Jessen, Past. Loci“ — 1763.

1888 afløstes de gamle Stolestader af nye, dog beholdtes de udskaarne Forstykker af de gamle. Samme Aar opsattes en Kakkellovn i det nordøstre Hjørne. Denne Ovn kunde dog ikke opvarme Kirken tilstrækkeligt, og ofte fyldtes Kirken af Røg; saa blev den nedtagen i 1908, og et Varmeapparat anbragtes i det sydvestlige Hjørne med Skorsten op gennem Taarnet. Ved Udgravningen til Varmeapparatet stødte man paa en Kiste, der var velbevaret, Kisten gemte et Kvindeligt, hvoraf Haaret endnu bar sin Farve. Under Kirkens Gulv er mange Lig nedsat; foruden de alt nævnte kan nævnes Sognepræsterne Oluf Jørgensen og Oluf Christensen Toft med deres Hustruer. Over disse findes en stor Stentavle, der forhen dækkede det ene Vindue mod Nord; da dette aabnedes, blev Tavlen sat op paa den nordre Væg i Taarnhvælvingen, hvor den nu hænger. Paa den staar:

„Jeg er Opstandelsen og Livet, siger Christus, huo som troer paa mig, hand lefve alligevel, at hand døer, og huo som lefver og troer, hand skal aldrig døe“. Joh. 11 V. 25 og 26.

Herhos hviler i Herren Hæderlig og lærde Mand, Hr. Oluf Jørgensen, fordum Sognepræst til Alslev og Hostrup Sogner i 29 Aar, hensovede anno 1651 d. 12. Oct., æt. 57, med hans kiæreste Gud og Dydel-skende Matrone, Abild Johansdaatter Harder, der hensovede anno 1657 d. 18. Janv., æt. 55, og levede i en kiærlig Ægteskab tilsammen i 27 Aar, og velsig-nede Gud dem med 2de Sønner og 2 Døttre. Des-liigeste dend hæderlige og vellærde Mand, Hr. Oluf Christensen Toft, velmeritered Provst i Schads Herred i 12 Aar og Sogne-Præst her sammesteds i 26 Aar; hensovede anno 1677 d. 14. Aug., æt. 59, med hans kiæreste Gud og Dydelskende Matrone Magdalene Olufsdatter, hensovede 1681 d. 2. Febr., æt. 58, og levede i en kiærlig Ægteskab tilsammen i 25 Aar.

Gud give dennem med alle udvalde en ærefuld Opstandelse. Dette Epitaphium haver dend hæderlige Gud og Dydelskende Matrone Magdalene Sl. Hr. Oluf Christensens Efterleverske selv ladet bekoste og op-rette de hensovende til en christelig Ihukommelse og Æreminde Aar 1678“.

Disse Præstefolks Gravsteder var indrammede af svære, udskaarné Egeplanker, der blev fjernet 1888, da Kirkegulvet blev belagt med Fliser. I Taarnet findes Rester deraf endnu. Paa den vestre Væg hæn-ger 2 Trætavler med Navnene og Aarstallene for Kir-kens Præster siden Reformationen, samt et Par Minde-plader for Kirkeejeren Dorthea Spangsberg og et Par af Pastor Abr. Jessens Børn.

Over Gangen hænger 2 trearmede Lampekroner, der er ophængt omkring ved 1905. Samme Aar anbragtes et Par selvlukkende Fløjdøre inden for Kirkedøren.

Taarnhvælvingen.

Her hænger en tredie Tavle over Kirkens Præster, og i Alterforydningen staar et Par Mindetavler af Træ over Præsterne Hans Friis og Abr. Jessen; de har tidligere hængt paa hver sin Side af Kordøren. Paa den ene Tavle staar:

„Det Dødelige
af

Hr. Abraham Jessen.

Fød i Hierting dend 25. November	1721.
Capellan i disse Sogner fra	1748.
Ægte Mand fra	1751.
Sogne Præst fra	1763.
Consistorial Assessor fra	1784.
Døde dend 30. January	1787.

Ligeledes
af

Hans Elskelige Ægtefælle
Fru Mette Müller.

Fød i Ringkiøbing dend 23. February 1726.
Døde dend 31. Juli her i Præstegaarden 1786.
Som hafde tilsammen 5 Sønner og 2de Døttre.
Findes efter denne Verdens overvundne Møye
Med frie Begravelse-Sted i denne Kircke
For sig og Familie i dette Kald
Her Neden for i Gangen under disse Fliser Nedsat.
See jeg Døer og Gud skal Være med eder.
Gen. 48, 21“.

Og paa den anden samme Indskrift som paa den Side 494 nævnte Stentavle.

Endelig er der nu i 1915 opsat et nyt Pibeorgel, der er leveret fra Horsens Orgelbyggeri for 1450 Kr.

Kirkeklokken.

Paa den Klokke, der hang i Taarnet omkring ved 1750, stod:

„Anno Domini 1444 jar na der burt Christi in unser Leben.“¹ Denne Klokke havde en Højde foruden Øjnene af 1 $\frac{1}{4}$ Al. og en Diameter af 1 $\frac{1}{2}$ Al.

Paa den nuværende Klokke staar: „Omstøbt af M. P. Allerup, Odense, 1884. 1808 bekostet af Kirke-ejerne Christen Tøstesen og Kone Ane Spansberg, Broder N. Christensen Spansberg her i Alslef. Omstøbt 1884, bekostet af Kirkeeejerne Kirstine Spansberg, Niels Christensen og Kone Ane Lauridsen“.

Klokken har en yndig Klang.

Kirkegaarden.

Uden om Kirkegaarden findes et solidt gammel-dags Kampestensdige, der blev omsat 1847, og ved hvis Fod der er plantet en Række Træer. Mod Øst og Syd findes Stætter, der er ommurede i 1878. Saa vel Ligporten som Stættelaagerne er af Smedejærn fra 1875. 1890 planeredes Kirkegaarden.

Oprindelig laa Alslev Kirke paa den nøgne Mark, kun omgivet af sit store Stendige, omtrent 150 Alen fra Præstegaarden. Pastor Leunbach var den første, der gjorde noget for at forskønne Omgivelserne. Han lod tilplante et lille Stykke Syd for Kirkegaarden, og nogle Aar senere, 1874, lod Pastor H. V. Sthyr tilplante nogle gamle Grusgrave Nord for Kirkegaarden

¹ Dette er dog næppe læst rigtigt (*F. Uldall*: Danmarks mid-delald. Kirkeklokker, S. 170).

tillige med Enderne af de ved Siden af beliggende Agre. Tillige fik Pastor Sthyr Tilladelse til ogsaa at tilplante Gaardejer Iver Guldagers Andel af Grusgraven. Planterne nedsattes i kulegravede Render og Huller, og hele Stykket, ca. 2 Skp. Land, indhegnedes. I 1893 lod Pastor Kirkegaard nogle Agre Øst for Kirkegaarden tilplante, og nu i 1915 har Menighedsraadet sørget for, at der er blevet efterplantet Øst for Kirken og plantet et Læbælte Vest for Kirkegaarden paa en Ager af Gaardejer Mads Guldagers Mark, som Ejeren har overladt Menighedsraadet foreløbigt.

1694 og 1696 solgte Kongen Alslev og Hostrup Kirker til Etatsraad Niels Leth. Hans Enke solgte dem 1714 til Skipper Søren Jessen i Hjerting, hvis Enke solgte dem 1751 til A. C. Teilmann til Nørholm. Men nu kom de atter i den Jessenske Slægt, idet Pastor Jes Jessen i Ansager, en Søn af Skipper S. Jessen, købte dem. Pastor Jes Jessen døde 25. Februar 1791 og Kirkerne købtes af Cancelliraad Hans Wulff Øllgaard i Varde, der ved Auktion i Hjerting den 12. November 1785 solgte Alslev Kirke til Gaardejer Christen Spangsberg i Alslev for 1721 Rdl. Samtidig solgtes de Alslev Kirke tilhørende Jordejendomme for 1377 Rdl. med Forpligtelse til at udrede visse Andele til Kirkens Vedligeholdelse. Endnu er Kirken i den Spangsbergske Slægt, selv om den ikke er gaaet i direkte Arv. Efter Chr. Spangsbergs Død fik Sønnen Niels Christensen Spangsberg de to Trediedele og Datteren Ane, der var gift med Gaardejer Christen Tøstesen i Alslev, den ene Trediedel. Kirken kom atter paa samme Haand, men N. Chr. Spangsbergs Enke, Dorthea, overdrog den ene Trediedel til Mads Gregersen, Alslev, der var gift med Ane Lauridsen af den

Spangsbergske Slægt, og de to Trediedele til sin Datter Mette Kirstine Spangsberg. Ved Auktion efter Mette Kirstine Spangsberg, der døde 1905, købte Karl Peder Gregersen, Alslev, de to Trediedele; selv var han i Forvejen Ejer af den ene, der var gaaet i Arv efter hans Fader Mads Gregersen.

Indtil Tiendeafløsningen ydedes der aarlig i Kirke-tiende 61 Td. 3 Skp. Rug og 2 Td. 6 Skp. Byg in natura (mellem 1. Novbr. og 1. Jan. efter 8 Dages foregaaende Tilsigelse) samt 3 Td. $1\frac{3}{4}$ Fdk. Rug, 1 Fdk. Byg og 4 Skp. 2 Fdk. Havre efter Kapitelstakst. Alslev Sogns kontribuerende Hartkorn udgjorde 171 Td. 6 Skp. $1\frac{1}{2}$ Alb. Kirkens Hartkorn er 20 Td.

Da Skolen kaldes Kirkens Datter, var det ogsaa rimeligt, at da den første Skole skulde bygges, blev den bygget paa Kirkens Grund. Saaledes ogsaa her. Skolen blev bygget paa en lille Toftlod, hvor den endnu ligger. Men det var kun en lille Lod, og derfor var ogsaa Cancelliraad H. W. Øllgaard saa betænksom ved Auktionen i Hjerting at henlægge til Skolen noget mere af Kirkens Jord. Foruden de Jordejendomme, der solgtes og havde 3 Td. 6 Skp. 3 Fdk. 1 Alb. Hartkorn, var der et øde Bols Jorder, hvoraf det meste i mange Aar havde været meleret med Præstegaardens og derunder brugt uden Skat og Afgift. Disse Jorder tilligemed de Stykker i Havremærskens, som Degnen havde haft i Fæste for 4 Mark aarlig, skænkede han til Degnekaldet saaledes, at Degnen skulde være fri for Afgifter til Kirken, men svare de kongelige Skatter. Bolsstedets Jorder havde 6 Skp. Hartkorn. Derved fik Degneembedet i Alslev et større Jordtilliggende end de fleste andre Degnekald. I 1901 bortsolgtes alle Jorder fra Degnekaldet, saa der

nu kun er ca. 1 Td. Land tilbage. Ved Auktionen i Hjerting 1785 solgtes Kirkens Ejendomme til:

Mads Sørensen, Alslev, et Bolssted af Hartkorn 1 Td. 1 Skp. 2 Fdk. 1 Alb. for 103 Rdl. 3 Mark.

Jes Christensen, Toftnæs, 1 Ager paa Toftnæs Mark af Hartkorn 1 Fdk. 1 Alb. for 11 Rdl. 3 Mark.

Tolder Müller i Hjerting, 12 Stk. Eng for 1018 Rdl. 3 Mark.

Peder Danielsen, Alslev, 2 Enge i Veggerne for 106 Rdl.

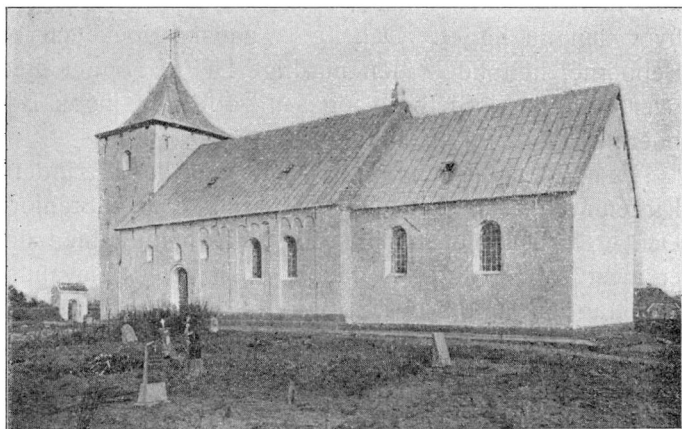
Jens Jørgensen, Toftnæs, 1 Eng i Krog af Hartkorn 3 Fdk. for 37 Rdl.

Niels Jespersen, Toftnæs, 2 Enge i Krogs Mædder af Hartkorn 1 Fdk. for 10 Rdl. 3 Mark.

Pastor Abr. Jessen, 3 Enge Øst for Alslev Bro af Hartkorn 1 Skp. 3 Fdk. 2 Alb. for 90 Rdl.

HOSTRUP KIRKE hører lige som Alslev til Overgangskirkerne fra det 13de Aarhundrede. Sokkelen bestaar af Kampesten, der er tilhuggede som Alslev Kirkes Sokkel. Naar undtages de to Trediedele af Høj Kirkens nordre Mur, som bestaar af Kampesten, er hele Kirken bygget af Tufsten; dog findes der adskillige Steder en Del Mursten, som dog sandsynligvis er indsatte senere i Tiden. Paa den søndre Mur findes de sædvanlige Tufstensbuer (3 trebuede Prydelser). Den gamle Indgangsdør mod Syd er smukt indrammet af Granit med udhugne Søjler. Selve Døren er af $1\frac{1}{2}$ Tomme tykke Fyrreplanker og rigt jærnbeslaaet; nu bruges Døren ikke mere, og Vaabenhuset, der var $9\frac{1}{2}$ Alen langt og 8 Alen bredt, er nedbrudt. I 1862 var det teglhængt paa vestre Side og blytækket paa østre.

Over denne gamle Dør findes tre smaa Vinduer. I den nordre Mur har der ogsaa været en Dør (Kvindernes) i længst forsvunden Tid; i dens Sted er indsat et Vindue, hvorimod de oprindelige Vinduer i nordre Mur ikke er genaabnede. De savner den Udsmykning med Søjler, som pryder de tilsvarende Vinduer i Alslev Kirke. Taarnet, der er opført af Mursten, har Spir og naar en Højde af 39 Fod; men det har i for-

HOSTRUP KIRKE.

dums Tid været meget højere. Af Kirkeværgen er der mig berettet, at hans Fader har sagt, at der paa Grund af Brøstfældighed blev taget 30 Fod af Taarnet 1830. Jeg har ikke kunnet finde noget skriftligt derom; undtagen at der af Synet et Par Gange i Slutningen af Tyverne bemærkes om en Revne i Taarnet. At Taarnet har været højt, er rimeligt; thi det har været et meget brugt Sømærke for Indsejlingen til Varde Aa. Aaens Munding er nemlig ret Vest for Kirken. Da Kirken skulde bygges, er det uden Tvivl

af Hensyn hertil, at den netop er bleven opført her. Paa den Tid var der livlig Sejlads op ad Varde Aa, hvis Munding ikke kunde iagttages ude fra Bugten, fordi den skjultes af de høje, ret stejle Skrænter, der findes lige fra Hjerting til Myrthue. Saa snart disse Skrænter var passerede, kom saa Hostrup Kirketaarn til Syne og viste bestemt, hvor Indsejlingen var. Var der ikke en saadan vigtig Omstændighed til Stede, kan man slet ikke forstaa, at Kirken er bleven bygget, hvor den nu ligger. Den ligger ganske ubekvem for Beboerne, helt ude i den nordlige Del af Sognet med over $\frac{1}{2}$ Mil til Sjelborg og saa godt som ingen Beboere Norden for Kirken.

Ved Siden af den gamle Dør, umiddelbart ind til Kirkemuren, staar en stor Stenkumme paa Stenfod. Den er forhen bleven anset for en Døbefont, men det er mest sandsynligt, at den er et gammelt Vievandskar fra den katolske Tid, hvorfra Kirkegængerne er bleven bestænkede, inden de gik ind ad Kirkedøren.

Kirken indvendig.

Hele Kirken er hvælvet. Saa vel Koret som Skibet har to Hvælvinger. I Stedet for Vaabenhus bruges nu Taarnhvælvingen som Indgang til Kirken.

Koret.

Koret, der mangler Apsis, er noget længere end Alslev Kirkes. Den gamle Altertavle kasseredes 1906, og der opsattes en Kristusfigur af Gibs (Thorvaldsens), der kostede 200 Kr. Den gamle Tavles Midterparti havde Maleri af Nadverens Indstiftelse og nedén under Indstiftelsesordene; det er nu opsat paa Højkirkens søndre Væg. De to Sidepartier forestillede Korsfæstel-

sen og Lidelsen i Getsemane; begge er ført op over Taarnhvælvingen. Oven over Midterpartiet er der en lille trekantet Krone, der bærer Indskriften: „Gud til Ære og Kirkken til Siir, haver Kirckens Patron, Seigr. Søren Jessen, Skipper af Hierting, ladet denne Altertavle og Predikestoel forny Anno 1721“.

Denne Altertavle har dog næppe nogen Sinde været Kirken til synderlig „Siir“. Maleriet er efter Nutidens Skøn nærmest gyseligt. I 1845 udsatte Synet den til Opmaling, hvad Raimmer, Lister og Inskription angik, samt til Dels Menneskefigurerne Klædninger, og 1872 anbragtes et større og to mindre forgyldte Kors paa Altertavlen. Lysestage er af Messingplader og vistnok meget gamle. En trearmet Metallyste er skænket af Pastor Benj. Nielsen. Kalk og Disk af forgyldt Sølv er skænket af Friderich Lytzow til Visselbjerg 1668. Saa vel paa Disken som paa Kalken staar følgende Indskrift: „Friderich Lytzow zue Visselbjerg undt seine liebe Fraue Dorothea Lytzow geboren Alefeld geben dieses einfaltiglig zum christelichen gebrauch zu Hostrup Kirck 1668“. Tillige findes Givernes Vaabenmærker. Paa Disken findes endvidere indgraveret et Lam med Korsfane og dette Vers:

„Ach bleib bei uns, Herr. Jesu Christ,
Weil es abend vorden ist,
Dein Vort, o Herre, das helle Licht,
Las bei uns ausleschen nicht,
In dieser lester betrübter zeit,
gib, Herr. Christ, bestandigkeit,
und las dein vort und Sacrament
Rein bei uns bleibt ans endt.

Amen.“

Baade Kalk og Disk var forgyldte 1765, de opfor-

gyldtes 1892. Døbefonten, der staar under Korbuen, er en nydelig Granitkumme paa en ret sjælden udhugget Stenfod. Messingfadet er anskaffet 1908.

Præstens Stol havde sin Plads saa tæt op ad den gamle Altertavle, at der endog var savet et Hjørne af Tavlen; den blev saa 1869 flyttet ned i den nordre Side tværs for Degnestolen. Degnens Stol bar en Mængde Udskæringer, især Bogstaver og Aarstal, formodentlig Navne paa de mange Løbedegne, som betjente Alslev og Hostrup Kirker indtil lidt efter Aaret 1700. Nu er Stolpladen borttaget, og Stolen er om-lavet til Skranke foran Præstens Stol. Degnen tager nu Plads i den øverste Stol i Højkirken.

Korbuen er en Spidsbue; i dennes nordre Væg fandtes en Udhuling med Jærndør for, hvorpaa Aars-tallet 1668 stod. Dette „Skab“ har nok været brugt til at opbevare Kirkens Kalk og Disk i. Nu er den tilmuret, og den gamle Jærndør er smidt op over Taarnhvælvingen, hvor der ogsaa findes Rester af et Krucifiks og et gammelt Orlogsskib, der begge har hængt i Kirken.

I Korbuen har Prædikestolen forhen haft sin Plads; den flyttedes 1857 til det sydøstlige Hjørne i Højkirken.

Højkirken.

Prædikestolen, hvortil Opgangen er forsynet med Søjler i Stil med Stolens, bærer Indskriften: „Salige ere de, som høre Guds Ord og bevare det. Luc. 11. Hic suggestus erectus est anno domini MDLXXXVI“ = denne Prædikestol opførtes 1586. Et brigrigget Koffardiskib med Navneplade paa Agterspejlet: „Haa-bet 1858“, hænger i første Hvælving og er skænket af Sømand Søren Chr. Thuesen af Sjelborg. Højkir-

ken har nu 31 Stolestader med Fodbræt paa Cementgulv, forhen var der Murstensgulv. Indtil 1863 var Kvindestolene uden Rygstød, hvorimod Mændenes var forsynede med et „Hældtræ“; dog var de to øverste Mandsstole forsynede med Fyldingsryglæn og Døre. 1875 fornyedes Stolene, men de gamle, udskaarne Forsider brugtes igen. Kirkegulvet er af Bræder og nylig belagt med Tæppe. I det nordøstlige Hjørne staar et Varmeapparat fra 1901. 1904 var Kirken under en større Reparation, idet Tagværket blev afrettet og delvis fornyet; nyt Bly blev oplagt, og der foretoges en meget omfattende Sikring mod Ydermurenes Udskridning paa Grund af Hvælvingernes Tryk. I en Række af Aar var der iagttaget en saadan begyndende Udskridning, og forskelligt var anvendt for at afvende yderligere Forskydninger, men alt uden Resultat. Nu ser det ud til, at det er lykkedes.

Taarnet.

I Taarnhvælvingen findes tvende Alterfordybninger, i den mod Syd findes nu Indgangsdøren. Klokken er meget gammel. Med Munkebogstaver staar: „Die Georgii me fudit Petrus Johannis anno domini MCDXXXI.“ Paa Dansk: „Paa Jørgens Dag 1431 støbte Peder Hansen mig.“ Den Egetræs Aksel er dog ikke saa gammel, og Knebelen blev fornyet 1894.

Kirkegaarden.

Kirkegaarden har en Længde af 100 og en Bredde af 85 Alen og er omgivet med et stensat Dige, der i Følge Synsprotokollen har vist stor Tilbøjelighed til at skride ud og derfor stadig har været udsat til Istandsættelse. Maaske Arbejdet ogsaa somme Tider er ble-

ven udført for daarligt, i det mindste er det sket, at Synet har kasseret Stensætningen. For Tiden arbejdes der paa at faa det gamle Dige erstattet med et andet af kløvede Sten. Diget fra Ligporten til søndre Stætte er nedbrudt og genopført af kløvede Sten fra det gamle Dige. Mod Øst er Ligport og Stætte, mod Syd og Vest Stætter, alle med murede Piller og selvlukkende Laager af Smedejærn (1878). Samme Aar paa-begyndtes Kirkegaardens Planering; nu planeres den igen, lige som der virkes for at forskønne Kirkens Omgivelser paa forskellig Maade.

Ved Auktionen i Hjerting den 12. November 1785 købtes Hostrup Kirke for 1700 Rdl. af Kontrollør Henningsen i Hjerting. Kirkens Jordejendomme, der stod for 9 Td. 3 Skp. 2 Alb. Hartkorn, solgtes ogsaa ved Auktionen. Gaarden i Kraunse paa 4 Td. 6 Skp. 2 Fdk. 2 Alb. Hartkorn, og hvoraf der var svaret i Landgilde 15 Skp. Rug, 18 Skp. Byg og 8 Mark i Penge, købte H. W. Øllgaard selv for 70 Rdl. pr. Td. Hartkorn, ialt 338 Rdl. 2 Mark. Bondestedet i Kokspang, af Hartkorn 3 Td. 3 Fdk. 1 Alb., beboedes af Svend Hansen, som svarede 4 Rdl. aarlig. Beboeren købte Stedet for 186 Rdl. 1 Mark 8 Skilling; samme købte tillige 2 Agre i Hostrup for 8 Rdl.

I Kraunse Enge: „Leukrog“ til Niels Poulsen, Ølufvad, og Hans Chr. Ladefoged i Bryndum for 420 Rdl., 8 Stk. Eng til Tolder Müller, Hjerting, for 356 Rdl., 1 Eng til Kontr. Henningsen for 73 Rdl., 1 dobbelt Eng til H. W. Øllgaard for 80 Rdl., 1 Eng, „Hølle“, til Lars Nielsen, Hjerting, for 52 Rdl., 1 Eng til H. W. Øllgaard for 41 Rdl.

I Hostrup Enge: Kontr. Henningsen 1 Eng, 100 Rdl.

I Janderup Sogn: 3 Enge til Kancelliraad Hansen, Hesselmed, for 502 Rdl.

I Billum Sogn: 7 Enge til Hans Carlsen og Hans Madsen, Billum, for 407 Rdl.

Hostrup Kirkes Hartkorn er 19 Td., og Sognets kontribuerende Hartkorn er 154 Td. 3 Skp. $1\frac{3}{4}$ Alb.

Kirkens Korn- og Kvægtiende udgjorde 47 Td. Rug, der fordeltes saaledes: Sjelborg 6 Td. 6 Skp., Kokspang 5 Td. 4 Skp., Kokspanggaarde 3 Td. 1 Skp., Marrebæk 2 Td. 3 Skp., Træden 4 Skp., Hostrup 14 Td., Kraunse 12 Td. 6 Skp., Myrthue 2 Td.

1798 solgtes Kirken af Henningsens Enke til Kammerherre Rosenørn Teilmann til Nørholm, som afhændede den til Daniel Terkelsen, Hostrup, senere Guldager Mølle, og Niels Hansen, Myrthue. De ejede Kirken 1812, og af dem købtes den af Sognets Beboere. 1909 overgik Kirken til Selveje. Ved Overleveringen var hidtidige Kirkeværger samt alle Medlemmer af Menighedsraadet tillige med det af Menighedsraadet valgte Tilsyn til Stede. Afleveringen er undertegnet af Kirkesynet: Provst H. P. Hansen, Murermester H. F. Hansen, Varde, Tømrermester H. P. Simonsen, Hjerting, og af Pastor Benj. Nielsen, Elias Jepsen, S. A. Jensen, Eskild Pedersen, Chr. Andersen og Anders Olesen.

I Aarenes Løb har følgende været Kirkeværger:

1831 Peder Christensen, Kokspang. 1835 Anders Hansen, Kokspang. 1842 Hans Pedersen, Kokspanggaarde, 1844 Hans Jensen Friis, Hostrup. 1866 Jens Chr. Hansen (Friis), Hostrup. Jens Hansen, Hostrup. Chr. Jørgensen, Hostrup. S. A. Jensen, Hostrup. Søren Pedersen, Hostrup. Anders Olesen, Hostrup. Elias Jepsen, Kraunse, og for Tiden er S. A. Jensen det igen.

I de første Aar, efter at Beboerne selv havde købt Kirken, aflagdes Kirkens Regnskab ved Sognestævne og underskrevet af Sognets største Lodsejer, Hans N. Jensen, med Bemærkning om, at der intet var fundet at erindre. Senere hen valgtes et Par Revisorer.

Præsteembedet.

I ældre Tid har Hostrup været Hovedsogn med Alslev til Anneks. Saaledes vedblev Forholdet indtil en Tid efter Reformationen, da byttede Sognepræsten, Hr. Lambert Mortensen, med sin Anneksbonde Jes Nielsen i Alslev, der kom til Hostrup at bo, og selv flyttede Præsten til Alslev omkring ved 1560. Præsten beholdt sin Anneksgaard i Hostrup og tog „Skyld og Landgilde deraf“. Hostrup Præstegaard laa umiddelbart Østen for Kirkegaarden, hvor der endnu ligger et ubeboet, gammelt, brøstfældigt Hus, der sidst var beboet af Christen Jørgensen. Hovedparcellen ejes nu af Gaardejer Rosendahl paa Østermarken.

Den første udførlige Beretning om Præsteembedet har man fra 1690; da skrev Sognepræsten, Rasmus Sejersen, en Beretning om Indkomsterne og knyttede nogle Bemærkninger dertil.

Af denne Beretning fremgaar det, at der i Alslev Sogn findes „16 Gaarde med Bolene besat, saadan som de ere, og 7 Gadehuse“. I Hostrup Sogn findes „13 Gaarde og 9 Gadehuse, den største Del deraf er ganske forarmede“. I Korntiende, som tages i Kærven, kan der faas, „naar det gror vel“, i Alslev Sogn 10 Ørter Rug og 6 Ørter Byg, og i Hostrup Sogn 8 Ørter Rug og 6 Ørter Byg. Kvægtiende af Alslev Sogn 5 Lam, „1 Gaas for øvrige 2 Mark“, i Hostrup Sogn 5 Lam, 2 Mark og 3 Skilling. Der er hverken

Boghvede- eller Havretiende. Højtidsofferet i begge Sogne beløber sig til: i Julen 10 Rdl., i Paasken 9 Rdl. 1 Mark, i Pinsen 9 Rdl. Til Embedet hører hverken St. Hans-, Jule- eller Paaskerente uden en Ost eller to af hver By, hvortil Mælken samles. Efter Mikkelsdag ydes af Alslev Sogn en mager Gaas af hver Gaard, „hvilken den største Part mig nu forholder, dog af Arrilds Tid er given“. Præstegaardens Bygning er ufri og skatter, skønt Bygningen er betalt. Den bestaar af 20 Fag Salshus, 2 Fag Kvist, 22 Fag Lohus med Port, 20 Fag Østerhus, 10 Fag Vesterhus med Vognskjulet. Af Præstegaardens Jorder findes i Velsinge Tægte 14 Agre, i Lergrav Tægte 9, i Hedeager Tægte og ved Møllen 11, i Østerager Højtægte 4, i Vesterager Højtægte 2, i Lyngbjerg Tægte 6, i Kirketoft Tægte og Sønderager 19 smaa Stykker, ved Væggerne 2 Agre. I Alslev Mærsk 8 Enge, i Væggerne 9, Nielses Eng Vest for Broen, Skidden Eng Øst for Broen, Lastholm 1. Stykke, Dronningsvig 1 Eng, Østre Enge ved Møllen 3 Enge. Disse Jorder havde efter gammel Matrikel $7\frac{1}{2}$ Td. Hartkorn, men efter den nye 9 Td., hvilket er altfor højt takseret efter Gaardsens Brug og Ejendom, og ved andre efter lige Brug og Ejendom her i Byen ikke kan ansees, saa hverken jeg eller efterkommende kunde svare dertil. Præstegaardens Værdi 330 Rdl., er forbedret stedse med Tag, Tømmer og Sten. Ikke det ringeste Gadehus hører til Præstegaarden, der ligger indeklemt mellem de andre Gaarde, skønt det kan bevises, at der ved den østre Side har været saa megen Plads, at 3 Vogne har kunnet køre ved Siden af hinanden. I Hostrup findes vel en Anneksgaard, hvor Præsten straks efter Reformationen boede, hvilket er med rig-

tig „Tingsvinde, Hjemtings Dom, Hermandens egen Haand og andre Dokumenter at bevise“. Siden blev Anneksgaarden frakendt Præsten formedelst „Adolph Friderich Rantzows Skøde uden at det dog derfor bevises, at Kongen eller Præsten har bekommet noget derfor“. Denne Anneksgaard „skyldede 3 Ørter Rug, 3 Ørter Byg, 1 Faar, 1 Lam, 1 Skov-Svin, 1 Følnød, 1 Rdl. Gjæsteri, alt til Kaldets store Forringelse og Skade“. Derfor er der indgivet en „ydmygst og underdanigst Begering“, at den høje Øvrighed vilde befale, „at det kunde komme i den gamle Brug og de tvende Contrair Domme efterse, efter som Præsten ikke formaar at udføre denne Proces“. For Kaldets Ringheds Skyld er Kirketienden tillagt Præsten 1635 af „Stormægtigste Høylofl. Ihukommelse Christian den 4de; men der er ingen Gavn ved denne Tiende, da Fæsten forhøjes, og saa meget findes øde i Sognet. Ingen Legata findes til Kaldet. Visselberg har givet over 100 Aar 1 Ørte Rug, 1 Ørte Byg, som ved Tingsvinde, Hermandens egen Haand og min Formands Bøger beviser, men er mig nu paa 5 Aars Tiid forholdt af Forpagteren, Simon Christensen, nyder ikke heller Offer af Dem, som ejer Gaarden“.

„Her findes ganske ond og ringe Ildebrand. Bønderne uden billig Aarsag paa fælles Grund formener mig Klyne-Grøft, hvorudover jeg høylig har mig at beklage. Udi begge disse Sogner findes 13 øde Gaarde, 1 Boel og 7 Gade-Huuse, som ved Tingsvinde er at bevise.“

Til Præstegaarden findes ringe Højbjergning og Avlingen er sløj, da Marken er „skarp og tyndbyrdig, saa der kun kan saas 18 Skp. Byg til næste Aar.“

Alslev, dend 2. Marts 1690.

Rasmus Sejersen.

I Præsten Hans Friis' Tid indgik begge Sognes Beboere Akkord med Præsten om at levere ham Præstetienden i Skæppemaal, og i Aaret 1757 beløb Tien- den sig til 60 Td. 6 Skp. Rug, 14 Td. 6 Skp. Byg og 4 Td. Havre, der fordeltes saaledes paa de enkelte Byer:

	Rug		Byg		Havre	
	Td.	Skp.	Td.	Skp.	Td.	Skp.
Alslev	12	2	3	1	"	"
Toftnæs	11	2	2	2	"	"
Eenbolene	3	3	"	5	"	"
Hostrup By	10	6	"	"	2	"
Kraunse	7	4	2	5	2	"
Kokspang	3	3	1	5	"	"
Sjelborg	5	4	"	2	"	"
Eenbolene	5	4	2	6	"	"
Visselbjerg	1	2	1	4	"	"

Havretiende af Alslev By beregnedes til 6 Td., den toges in natura, det vil her sige, at den toges i Kærven paa Ageren efter Tælling. Toftnæs By og Eenbolene svarede ikke Havretiende. Desuden fik Præsten 1 Trave Tag af hver hel Gaard og nogen Hjælp efter „Villighed ved Præstegaardens Drift og Brændsels Bjergning“. Denne Akkord fandt Bønderne i Hostrup sig ikke forpligtede til at efterkomme, da der kom en ny Præst. Pastor Abr. Jessen maatte da til Hostrup og tælle Kornneg og fik saaledes der sin Tiende i Kærven. Han forsøgte siden Akkord med dem, og i Aaret 1769 lykkedes det. Han bemærker, at han havde ikke noget Tab ved at faa Tien- den i

Kærven, men dog vilde han helst modtage den i Skæppen. Tiendeakkorden 1769 kom ogsaa til at omfatte Alslev Sogn, og Ydelsen af Tag blev fastsat for hver Ejendom. Endelig blev Erstatningen for „Korngaasen“ beregnet efter Ejendommenes Størrelse, enten til 16 Skilling eller 8 Skilling. Derimod vedblev Havretienden af Søndre Mærsk i Alslev at ydes i Kærven og beregnedes til at kunne give 6 Td. Ved Tiendeakkorden 1769 blev „Hoveriet“ til Præstegaarden ogsaa nærmere betegnet. Til Alslev Sogn findes følgende Vedtegnings: „Paa Tiendeaccorden skaffer hver Mand Præsten 1 Menneske: ager tørv og pløjer lige som og fri-Bønderne foruden det ager 2 à 3 Læs Hø af Mæsken“. Ved Hostrup Sogn lyder Vedtegningen: „Paa Tiendeaccorden skaffer hver Mand 1 Menneske, de som have Hester og Vogn overalt i Sognet, Myrthue, Marebæk og Sielborg undtagen, ager Tørv og Giødskning“. Tienden blev efter Akkorden beregnet til: for Alslev Sogn 29 Td. 6 Skp. 3 Fdk. Rug, 9 Td. 1 Skp. 2 Fdk. Byg og 19 Mark i Penge; for Hostrup Sogn 32 Td. 3 Skp. 0 Fdk. Rug, 7 Td. 1 Skp. 2 Fdk. Byg og 9 Mark i Penge; ialt 62 Td. 1 Skp. 3 Fdk. Rug, 16 Td. 3 Skp. 0 Fdk. Byg og 28 Mark i Penge, samt Havre fra Hostrup 3 Td. 7 Skp.

Denne Tiendeakkord hæver altsaa Præstens Tiende med ca. $1\frac{1}{2}$ Td. Rug og ca. $1\frac{1}{2}$ Td. Byg.

Samtidig med at Pastor Abr. Jessen beretter om denne Tiendeakkord, giver han flere interessante Oplysninger om Embedet. En Del af disse falder sammen med Præsten Rasmus Sejersens, men de fleste kaster nyt Lys over Embedet og Forholdene.

„1. Kvægtienden af begge Sogne oppebæres efter

kongl. Forordning i Penge og kan beløbe sig til 7—8 Rdl. til Præsten.

2. Højtidsofferet giver 22—24 Rdl. hver Højtid.

3. Visselbjerggaards Ejere skal ifølge Dom af deres her i Sognene øde og ubebyggede Gaarde og Steder til Præsten til Recognition for Afgang for Offer og Accidentser betale aarlig til Martini (Mortensdag) pr. Td. Hartkorn 1 Mark 4 Skilling, (som paa det Tidspunkt beløb sig til 35 Td. 6 Skp. 2 Fdk. $2\frac{3}{4}$ Alb. Hartkorn).

4. I Følge Forordningen af 1722, der paabyder 1 Pd. Ost af hver Td. Hartkorn i Stedet for Mælk, leverer Sognemændene til St. Hansdag en Del Smør og Ost, som i alt kan blive 4 Lpd. Smør og 2 à 3 Lpd. Ost, samt en Snes Æg hver. Fra gammel Tid af fik Præsten efter Mikkelsdag af hver Gaard i Alslev Sogn en Korngaas — det blev dog „sjælden over 12 Gies“. Foruden denne Korngaas tog Præsten lige som de andre Tiendetagere sin Tiende af Gæssene, saa længe Bønderne holdt Gæs, men siden er det gaaet saaledes, at der betales 1 Mark i Penge i Stedet for Gaasen, hvilket er en daarlig Akkord.

5. De Indkomster, som falder ved Barseler, Bryllupper og Ligprædikener, kan beregnes til 20 Rdl. Hvorved er at agte, at for hvert Barn, som i disse Sogne døbes, betaler Forældrene til Præsten 1 Mark paa Alteret, som med Konens Offer, der bærer Barnet, ofres paa Alteret, hvilket har været fra Alders Tid. Kirkegangskoner, som i forrige Præsters Tid, og uden Tvivl i Sl. Hr. Davids, har akkorderet sig fra Følgeskab efter Lov og Ritual, har i min Formands Tid og hidtil ofret som en Pligtskyldighed saaledes: En hel Gaards Kone 1 Rdl. 2 Mark, en halv Gaards Kone 1

Rdl., en Boels Kone 4 Mark, en Gadehus Kone 3 à 4 Mark. Saaledes ofrer og Brudfolk efter Gaardenes Størrelse fra 4 til 8 Mark pro persona. Og ved Barnedaab, til Bryllupper ofrer Fadderne og Gæsterne ordinairement 8 Skilling pro persona. Er de beslægtede, da mere. Men i den Tid, jeg har været her i Embedet, er ingen ringere, med mindre det kan være Børn, hvis Forældre vil have Fornøjelse af at lade Børn undertiden ofre Præsten paa Alteret en Fire-skillling.

6. Kirke-Tienden i Alslev har været perpetueret her til Kaldet for Fæste og aarlig Afgift, og Anneksgaarden er solgt fra Kronen og Kirken, endskønt de Høykongl. Skøder ikke har været for mine Øjne, saa har jo Kongen givet, og Kongen taget, og han haver Magt til at gøre med sit, hvad han vil. For det øvrige er det over min Evne at undersøge disse Poster nøjere, da dertil udfordres de Ting, som jeg mangler. Men saa meget er vist, at Kaldet har Dhrr. Muncke kun lidet at takke, og deres Navne saaledes ere stedse her i Amindelse for Kaldets store Forringelse. Imidlertid er det meget mærkeligt, at denne Anneksgaard 1664 næsten var øde, og at den fra Hr. Oluf Christensens sidste derom gjorde Angivelse i gammel Matrikul og indtil denne Tid fra Visselbjerg holdes aldeles øde foruden Bygning og Beboere.

7. I mine Formænds Tid har Præsterne haft nogle Dages fri Tørveskær paa Visselbjerg Hede. Men til sidst i min Formands Tid hævedes aldeles denne Frihed, da Proprietairen ikke vilde anse saadant for en Rettighed, men en Douceur, han ikke nu kunde tillade, at den ej omsider skulde blive til en Rettighed.

8. Til Ribe Bispestol betales aarlig 3 Rdl. 8 Skill.

og til Universitetet i København 3 Rdl. 1 Mark. Familie- og Folkeskatten er 11 Rigsdl. 1 Mark 3 Skilling.

9. Pensionen af Kaldet til Sl. Hr. Foghs Enke var fra 1721, da Naadsens Aar var til Ende, aarlig 6 Td. Rug, 2 Td. Byg, 1½ Td. Havre og 8 Rdl. i Penge, item 2 Lam, 2 Gæs, 16 Læs Tørv. Vinterfoder og Sommergræsning til 2 Køer, samt fri Værelser i Præstegaarden.

10. Til Viborg Tugthus betales aarlig 10 Skill., og til Feldskærløn maa Kaldet yde 1 Rdl. aarlig.“

Det under Punkt 7 omtalte Forbud paa Tørveskær paa Visselbjerg Hede kan ogsaa tænkes som en Følge af, at Forholdet mellem Præstegaarden og Herregaarden allerede da begyndte at blive ret spændt.

Embedet har lidt meget i Tidernes Løb; thi ikke blot Herremændene til Visselbjerg, men ogsaa Bønderne har langtfra al Tid været pligtopfyldende. Herremændene har nemlig stadig bestræbt sig paa at tilbageholde de Ydelser, som fra Arilds Tid var tilfaldet Præsteembedet fra Herregaarden. Herom opstod flere Gange Strid, der tilsidst førte til regulære Processer, hvoraf Præsten dog vandt de fleste. (Se Fra Ribe Amt 1916: Præster og Herremænd). Selv om ikke alle Beboere har været lige lumpne, saa kaster dog følgende Dokument et ret klart Lys over Forholdene: „Saasom Vi underskrevne Alslef og Toftnæs Beboere Vores Sogne-Præst Hæderlig Hr. David Fogh ej saa villig haver ydet vores Pligtskyldighed baade efter Guds og Hans Majts. allernaadigst Forordning Dat. Kiøbenhavn d. 3. August Anno 1684, saa forpligter vi os efterskrevne Puncter og Poster uryggeligen og ved Tro og Love:

1) At skal age ham en Dags Møg-Agen, naar det begiæres uden nogen Forevending.

2) At age ham en god Bed Tørve-Agen.

3) At grave Tørre en Dag, naar det paaæskes.

4) I Korn-Aulingen at skaffe ham en dygtig Meniske at skiære en Dag, naar det begiæres, uden nogen Forhaling.

5) At levere ham got Sædekorn til at saae, saa got vi det selv haver at saae, naar hand det os tilsiger, og altid at levere sund og dygtig Korn, naar det paa Loften skal mæles,

6) Nok af hver hel Gaard 2 Trauer forsvarlig Tag, og af en $\frac{1}{2}$ en Trau.

7) Opretter vi med vores Sogne-Præst dend Contract, at svare ham til aarligen dend ansatte Korn-tiende udi reen Korn og icke udi Kærv, i hvad Aar bør det end og bliver. Dette Vi under vore Hænder stadfæster.

Alslef Præstegaard, den 23. Aug. 1713.

Søren Madsen. Niels Jørgensen. Hans Lauridsen.

K. N. S. H. N. M. I. S. H. G. S.

Kresten Jensen.“

Da kun otte Beboere har underskrevet, kan man vel antage, at de fleste har været villige til at yde Præsten, hvad der tilkom ham.

Alslev og Hostrup er smaa Sogne, og Præsteembedet har derfor i umindelige Tider været Herredets mindste. I Anledning af, at der i 1770 skulde opkræves en Ekstra-Skat, blev Herredets Præsteembeders Indtægter ansat saaledes sammen med Ekstras kattens Beløb:

	Indtægt		Ekstraskat	
	Rdl.	Sk.	Rdl.	Sk.
Grimstrup-Aarre	304	"	18	23 ¹ / ₂₅
Øsse-Næsbjerg	301	"	18	5 ¹⁹ / ₂₅
Alslev-Hostrup	160	"	4	76 ⁴ / ₅
Guldager	200	"	8	"
Bryndum-Nebel	290	"	14	48
Jerne-Skads	340	"	20	19 ¹ / ₅
Nykirke-Faaborg	250	"	12	48
Nordby	320	"	19	19 ¹ / ₅
Sønderho	240	"	9	57 ³ / ₅
Sneum-Tjæreborg	333	"	19	94 ² / ₂₅

Der har været forhandlet flere Gange om Tienden saa vel til Præsten som til Kirken. Tiendens Ydelse i Kærven har været lidet tilfredsstillende saa vel for Yder som for Nyder, derfor tages der fat for Alvor, saa snart de store Landboreformer iværksættes, for at faa Ydelsen omsat i Skæppemaal eller i rede Penge. 1797 1. November mødte Stiftamtmand Moltke og Provst Sidelmann af Allerup, i Følge Skrivelse fra Cancelliet af 11. April 1797, i Alslev for at forsøge at faa en Overenskomst i Stand med Alslev-Hostrup Beboere om Ydelsen af Præstetienden i Anledning af, at Sognepræsten, A. Bork, var fraflyttet. Kommissionen tilbød, at Korntienden kunde betales med 3 Skp. Rug pr. Td. Hartkorn, Kvægtienden med 1 Fdk. Rug pr. Td. Hartkorn, alt i rede Penge efter Gennemsnittet af de sidste 10 Aars Kapitelstakst, Smaaredsel med 10 Skilling pr. Td. Hartkorn eller og i Vare, som hidtil har været Skik i Sognet efter enhver Mands „eget godt Befindende“.

Denne Overenskomst eller „Forening“, som den kaldtes, underskrevs af 44 Sognemænd, men Iver Jepsen og Hans Jepsen af Toftnæs underskrev den ikke. De erholdt en lille Lettelse, da Sognemændene bevidnede, at den første endnu ikke kunde svare saa stor en Afgift, da han ved „Udskiftningen var tillagt den sletteste og ej endnu fuldkommen opdyrkede Jord“. Ivar Jepsen kom saa til at svare 2 Skp. Rug og 1 Skp. Byg i de første 3 Aar, men det øvrige som de andre Mænd. Ligeledes bevidnedes, at Hans Jepsen ikke kunde taale at svare af mere end 5 Td. Hartkorn, skønt han havde 5 Td. 6 Skp. 1 Fdk. 1 Alb. Han blev saa fritaget for at svare af 4 Skp. Hartk., da de 4 Skp. stammede fra en Ejendom for sig, hvoraf der egentlig ingen Tiende skulde svares.

Hostrup Sognemænd indgik den samme „Tiendeforening“, dog med den Lettelse, at de det første Aar fik et Fjerdingkar Rug af hver Td. Hartkorn eftergivet paa Grund af, at Hostrup Sogn var blevet udskiftet et Aar senere end Alslev Sogn. Sjelborg By fik endog 2 Aars Frihed for det ene Fjerdingkar og Jørgen Nielsen som Udflytter 3 Aars. „Foreningen“ underskrevs af 22 Sognemænd, men adskillige var modvillige, hvorfor ogsaa Forretningen slutter med denne Anmærkning:

„at efter alles Vidnesbyrd samt Præstens Optegning, hvad af Tiende i sidste Aar er svaret og ydet, de øvrige ej kunde eller burde eftergives det mindste af det proponerede, skønt de paastode det nedsat.“

Da der igen var Vakance i Præstekaldet 1800, forsøgte der igen at faa Tiendeydelsen ordnet tidsmæssigt, hvorfor der afholdtes en ny Forretning i Hostrup 24. November 1800. Samtlige vedkommende Mænd

mødte undtagen Christen Christensen og Bennet Mathiasen af Kokspang, „som ej lod anmelde noget Forfald“. Kommissionen foreslog, at Beboerne skulde tiltræde Foreningen af 1797. Beboerne erklærede — alle uden Undtagelse — at de „helst vilde betale i Skjæppen, men haabede at faa nogen Lettelse“. Kommissionen kunde dog ikke tilstaa dem nogen Lettelse, men gik til sidst med til, at Tienden maatte betales in natura eller med Penge, naar de til hvert Aars Mikkelsdag underrettede Præsten derom. Denne „Tiendeforening“ underskrevs af 6 Beboere i Hostrup Sogn. 1812, 20. Januar, holdtes igen Tiendeforeningsmøde, denne Gang hos Hans Mortensen i Sjelborg; Mødet blev dog nærmest resultatløst, idet Overenskomst kun opnaaedes med 3 af Beboerne. I det hele taget synes det, at der har været adskillige Vanskeligheder med at faa Tienden forandret i Hostrup Sogn. Efter at disse Bestræbelser for at ordne Tiendeydelsen delvis var lykkedes, kom en anden Faktor til at spille en betydelig Rolle, nemlig den store Napoleonskrig, som vi ogsaa kom med i, selv om det varede nogle Aar. Tiendeforeningerne var jo byggede paa at svare Tienden efter Gennemsnittet af de sidste 10 Aars Kapiteltakster. Her skete ingen væsentlige Forskydninger, saa længe Priserne var nogenlunde konstante, og da Priserne steg ret betydeligt, fandt Bønderne sig ikke forurettede; de indkasserede stadig en lille Gevinst. Anderledes blev det efter Krigens Slutning, da fik vi her i Landet nogle yderst slette Aar med saa stærkt faldende Kornpriser, at Bønderne fandt sig meget brøstholdne ved at yde Tienden efter Gennemsnittet af 10 Aars Kapitelstakster, hvorfor ogsaa Regeringen fandt sig nødsaget til at tillade en Forandring, den

nemlig, at Tienden kunde betales efter hvert Aars Kapitelstakst, hvor der kunde opnaas Overenskomst derom. Selvfølgelig fandt Tiendenyderne sig noget forurettede, særlig da de i den opgaaende Periode egentlig havde erholdt for lidt. Endelig maa man huske, at Landets Pengeforhold ved Statsbankerotten 1813 var kommen i den gyseligste Uorden. Det blev derfor nødvendigt at skelne mellem, hvad der kaldtes „Navn-Værdi“ og „Sølv-Værdi“. For at Folk nu om Stunder kan forstaa dette, maa der en lille populær Forklaring til. Da det begyndte at gaa galt med vort Pengevæsen, udstedte Regeringen en utrolig Mængde Seddelpenge, som jo var gode nok, saa længe Rigsbanken kunde indløse dem; men da Statsbankerotten fandt Sted — eller som det ogsaa kan udtrykkes: da Landet gik fallit —, saa sank Sedlernes Værdi i den Grad, at de næsten betragtedes som værdiløse. Man véd ogsaa adskillige Eksempler paa, at Folk — vel nok under Paavirkning af Spiritus eller i ungdommeligt Overmod — tændte deres Tobakspiber ved dem. Men Landsens Penge var de, og derfor brugelige til Betaling af Gæld. Ved Plakat af 3. August 1813 fastsattes saa Rigsbankpenges Navneværdi (altsaa Sedler) til 1 Rdl. 84 Skilling lig 1 Rdl. Sølvværdi. 1818 oprettedes Nationalbanken, og lidt efter lidt kom der igen Orden i Pengesagerne. Omkring ved 1840 gik de gamle Seddelpenge op i deres paalydende Værdi, men da var der næsten ingen af dem tilbage. Et Blik paa Kapitelstaksterne for Ribe Amt i en Række Aar for Hundrede Aar siden er ret interessant, hvorfor der her gives en Oversigt, der ogsaa er nødvendig for at faa fuld Klarhed over Tiendeforhandlingerne.

Nogle Aars Kapitelstakst for Ribe Amt:

	Td. Rug		Td. Byg		Lisp. Smør		Lisp. tør Flæsk		Honning pr. Pot	
	Rdl.	Sk.	Rdl.	Sk.	Rdl.	Sk.	Rdl.	Sk.	Rdl.	Sk.
1797.....	2	64	1	80	"	"	"	"	"	"
1798.....	3	16	2	"	"	"	"	"	"	"
1799.....	4	24	2	88	"	"	"	"	"	"
1800.....	6	40	3	64	2	39	2	13	"	21
1801.....	4	64	2	72	1	80	1	73	"	20
1802.....	7	08	3	48	2	29	1	73	"	23
1803.....	4	48	3	49	2	18	1	64	"	23
1804.....	5	80	3	80	2	40	1	88	"	24
1805.....	7	80	4	32	2	49	2	06	"	24
1806.....	6	08	3	40	2	42	2	13	"	24
1807.....	4	24	2	88	2	09	1	77	"	20
1808.....	5	16	4	40	2	78	2	04	"	24
1809.....	8	"	7	32	5	91	3	23	"	39
1810.....	8	16	7	32	7	88	5	11	"	66
1811.....	15	48	10	48	9	13	6	84	"	96
1812.....	7	50 ^{2/3}	5	08	2	34	1	81	"	27
1813 ¹	25	88	15	72	12	43	9	59	"	126
1814.....	16	"	8	72	8	81	7	22	"	76
1815.....	15	88	9	32	10	37	7	71	"	94
1816.....	18	66	12	17	8	68	5	70	"	110
1817.....	15	18	10	33	6	77	4	62	"	74
1818 ²	8	26	5	93	3	15	2	25	"	30
1819.....	6	81	3	59	2	95	2	19	"	31
1820.... Sølv	2	88	2	35	2	14	1	84	"	34
Sedler	3	62	2	92	2	66	2	33	"	43
1821.... Sølv	2	27	2	06	1	90	1	27	"	30
Sedler	2	82	2	56	2	41	1	58	"	38
1822.... Sølv	2	34	1	75	1	37	"	87	"	26
Sedler	2	91	2	22	1	70	1	13	"	33
1823.... Sølv	1	81	1	35	1	60	"	90	"	21
Sedler	2	29	1	68	2	03	1	17	"	26
1824.... Sølv	1	64	1	30	2	06	1	25	"	21
Sedler	1	84	1	46	2	31	1	40	"	24

¹ Priserne ansat i Navn-Værdi. — ² Taksten sat efter Sølv-Værdi.

Til disse Kapitelstakster er nu først at bemærke, at de indtil 1813 svinger meget, selv om der gennemgaaende er Stigning, og at de i 1813 naar en foruroligende Højde af omtrent 52 Kr. for 1 Td. Rug og ca. 31 $\frac{1}{2}$ Kr. for 1 Td. Byg. Dette Aar, Statsbankerottens Aar, kommer saa Betegnelsen „Navnværdi“ i rigtig Erkendelse af, at Navnet og Værdien ikke svarer til hinanden. Kapitelstaksten sættes i „Navnværdi“, hvorefter — som før bemærket — 1 Rdl. Sølvværdi var lig 1 Rdl. 84 Skill. Navnværdi. Denne Kurs, hvorefter 8 Skill. Sølv er lig 15 Skill. Sedler, gælder indtil 1818, da Nationalbanken oprettedes, og der begyndte at komme lidt Orden i Pengevæsenet igen. Nu blev Kursen 200 Rdl. Sølv lig 250 Rdl. Navnværdi, eller 4 Rdl. Sølv blev lig 5 Rdl. Sedler. Den forbavsende store Nedgang i Kapitelstaksten har til Dels sin Grund i, at den dette Aar ansattes i Sølvværdi i Stedet for Navnværdi. 1 Februar 1820 var Kursen 1 Rdl. Sølv, lig 1 Rdl. 42 Skill. Navnværdi, og fra dette Aar sættes Kapitelstaksten baade i Sølvværdi og Navnværdi. I 1824 staar Kornpriserne lavest, idet 1 Td. Rug koster i Nutidens Penge 3 Kr. 33 Øre, men fra dette Aar begynder Stigningen for Kornets Vedkommende. For Smør og Flæsk var Priserne lavest allerede i 1822. Ser man paa disse Kapitelstakster, kan man godt forstaa, at Beboerne efter 1820 fandt Tienden som en stor Byrde, naar den skulde svares efter Gennemsnittet af de sidste 10 Aars Kapitelstakster, hvoriblandt 1813 fandtes. 1823 gav Kongen Tilladelse til, at Tiendeydelsen til Præsten for Alslev Sogns Vedkommende maatte betales efter hvert Aars Kapitelstakst; men for at faa det forandret maatte der ske en ny Overenskomst med Præsten. Derfor blev Sognets tiende-

ydende Beboere indstævnedes til Møde paa Raadhuset i Varde den 27 Juni 1823. Pastor Krarup var villig til at gaa ind herpaa, dersom Beboerne i Stedet for 3 Skp. 1 Fdk. Rug vilde svare 4 Skp. pr. Td. Hartkorn. Denne Fordring mente de ikke at kunne gaa med til. Under Forhandlingen nedsatte han sin Fordring til 3 Skp. 3 Fdk. Selv dette Afslag formaaede ikke Tiendeyderne til at modtage det, og Overenskomsten blev kun indgaaet af Knud Johansen, Niels Jepsen den yngre, Hans Danielsen, Peder Stephansen, Mads Sørensen den yngre og Peder Andersen. Sagen stod saa stille indtil 1827, da fik Resten af Tiendeyderne Ret til at betale de 3 Skp. 1 Fdk. Rug efter hvert Aars Kapitelstakst.

18. August 1854 var Hostrup Sogns Beboere indvarslede til Møde hos Niels Spangsbergs Enke i Alslev for med Tiendekommissionen at forsøge „Tiendeforening“ for Konge- og- Præstetienden af Hostrup Sogn. Efter lange Forhandlinger maatte Mødet afbrydes for at fortsættes Dagen efter. Hostrupboerne holdt stadig paa Leveringen in natura, og da Kommissionen ikke fandt anden Udvej, kom „Foreningen“ i Stand paa de Vilkaar, at de fleste fik Lov til Naturalydelsen, og enkelte gik ind paa at betale efter Kapitelstakst.

(Fortsættes.)

